

MAŁGORZATA STRYJECKA

WIEDZA STUDENTÓW PIELĘGNIARSTWA
PAŃSTWOWEJ WYŻSZEJ SZKOŁY ZAWODOWEJ W CHEŁMIE
NA TEMAT NADCIŚNIENIA TĘTNICZEGO

Najczęściej występującym dietozależnym schorzeniem układu krążenia jest nadciśnienie tętnicze. Choroba ta dotyka nie tylko osoby w wieku senioralnym, ale również osoby młode, a nawet dzieci¹. W Polsce nadciśnienie tętnicze znajduje się w czołówce chorób, występujących w naszym społeczeństwie. Podobna sytuacja jest w innych krajach uprzemysłowionych. Podwyższone ciśnienie tętnicze najczęściej stwierdzane jest przypadkowo, podczas rutynowych pomiarów w gabinecie lekarskim. U osób dorosłych prawidłowe ciśnienie tętnicze występuje wówczas, kiedy wartość skurczowa jest niższa niż 140 mm Hg, a rozkurczowa niższa niż 90 mm Hg. Jeżeli wartości ciśnienia są wyższe, wówczas można mówić o wystąpieniu nadciśnienia². Biorąc pod uwagę przyczynę rozwoju nadciśnienia tętniczego, wyróżniamy nadciśnienie pierwotne (samoistne) oraz nadciśnienie wtórne (objawowe). W większości przypadków (ok. 95%) zachorowań dotyczy nadciśnienia pierwotnego, którego bezpośrednie przyczyny nadal nie są do końca wyjaśnione. Na wartość nadciśnienia samoistnego wpływa: obciążenie dziedziczne, czynniki hormonalne, wpływ środowiska, nieprawidłowa dieta³. Ciśnienie tętnicze dzielimy na ciśnienie tętnicze skurczowe, zwane „górnym” i ciśnienie rozkurczowe, zwane „dolnym”. W trakcie skurczów komór krew jest tłoczona do dużych tętnic, gdzie ciśnienie osiąga najwyższą wartość i jest zwane ciśnieniem skurczowym. Natomiast kiedy mamy do

¹ Choroby wewnętrzne – podręcznik dla studentów pielęgniarstwa i położnictwa, red. L. Pączek, K. Mucha B. Foroniewicz, Warszawa 2004, s. 44–80.

² B.D. Weiss, *Medycyna rodzinna*, Warszawa 1999, s. 76–78.

³ Z. Gaciong, J. Lewandowski, M. Siński, P. Abramczyk, *Jak rozpoznać wtórne postacie nadciśnienia tętniczego?*, „Forum Medycyny Rodzinnej” 2008, t. 2, nr 5, s. 341–342.

czynienia z rozkurczem komór, ciśnienie krwi wówczas spada do poziomu najniższego, panującego w tym czasie w układzie tętniczym i jest to tzw. ciśnienie rozkurczowe⁴. Nielezione nadciśnienie tętnicze przyczynia się do występowania: udarów mózgu, niewydolności serca, choroby wieńcowej, zawału serca, miażdżycy zarostowej tętnic kończyn dolnych, niewydolności nerek⁵.

W diagnostyce pacjenta z podejrzeniem nadciśnienia tętniczego, oprócz pomiaru ciśnienia krwi, należy wykonać m.in. pomiar masy ciała i wzrostu, obwodu pasa, oceny tętnic szyjnych i wypełnienia żył oraz oceny nerek⁶. Ponadto, trzeba wykonać podstawowe badania laboratoryjne. W uzasadnionych przypadkach zakres wykonywanych badań należy rozszerzyć⁷. W początkowym okresie nadciśnienie tętnicze może nie dawać żadnych objawów, aż do momentu wystąpienia pierwszych powikłań. Wówczas chorzy zgłaszają silne pulsujące bóle i zawroty głowy, mają zaczerwienioną twarz oraz krwawienia z nosa. Podczas gdy choroba nie jest właściwie leczona, mogą wystąpić powikłania dotyczące różnych narządów i układów w naszym organizmie⁸.

Celem niniejszej pracy było poznanie poziomu wiedzy studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie na temat nadciśnienia tętniczego.

MATERIAŁ I METODY

Materiał badawczy stanowiły ankiety, które zostały wypełnione przez 356 studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie, a dokładnie kierunków: rolnictwo (47 osoby), pielęgniarstwo (217 osoby) i pedagogika (92 osoby). Badania przeprowadzono metodą opierającą się na autorskiej ankiecie, składającej się z pytań na temat nadciśnienia tętniczego, jego przyczyn i skutków. Dokonano również charakterystyki grupy badanej (tabela 1), która obejmowała: wiek, wzrost, wagę, BMI, płeć i nadwagę.

⁴ P. Bury, *Edukacja i zdrowie*, Gniezno 2008, s. 7.

⁵ O. Brauser, R. Sax, *Nadciśnienie, profilaktyka i właściwa kuracja*, Warszawa 2007, s. 19–20.

⁶ A. Januszewicz, *Co trzeba wiedzieć o nadciśnieniu tętniczym*, Warszawa 1997, s. 14–20; A. Januszewicz, *Nadciśnienie tętnicze w praktyce lekarza rodzinnego. Zarys podstawowych zasad diagnostyki i leczenia*, Poznań 2003, s. 74–76.

⁷ M. Raginiak, *Nadciśnienie – zwięzły poradnik*, Warszawa 2000, s. 106–108; A. Januszewicz *Postępy w leczeniu nadciśnienia tętniczego – nowe grupy leków, nowe wskazania*, [w:] *Postępy w nefrologii i nadciśnieniu tętniczym*, t. 1, red. A. Więcek, F. Kokot, Kraków 2002, s. 8–10; W. Januszewicz, F. Kokot, *Interna*, Warszawa 2006, s. 249.

⁸ W. Noszczyk, *Miażdżycy i inne choroby tętnic obwodowych*, Warszawa 2005, s. 10; M. Banach, M. Nowicki, A. Goch, J. Rysz, *Powikłania nadciśnienia tętniczego – poradnik dla lekarzy rodzinnych*, Poznań 2007, s. 72–76.

Średni wiek badanych studentów kierunku rolnictwo to 25,17 lat, pielęgniarstwa 28,68 lat, zaś pedagogiki 20,92 lata. Największym średnim wzrostem charakteryzowali się studenci pielęgniarstwa (170,69 cm), najniższym zaś studenci rolnictwa (168,57 cm). W przypadku średniej masy ciała była ona największa w przypadku studentów pielęgniarstwa (66,15 kg), zaś najmniejsza w przypadku studentów pedagogiki (60,27 kg). Dane dotyczące wzrostu i masy ciała studentów przełożyły się na wyniki BMI. W badaniu brało udział łącznie 267 kobiet i 89 mężczyzn. W przypadku procentowego udziału osób z nadwagą był on na podobnym poziomie na wszystkich kierunkach i wynosił od 2,33 do 2,49%.

Tabela 1. Charakterystyka grup badanych [badania własne]

Parametr	Rolnictwo n= 47	Pielęgniarstwo n=217	Pedagogika n=92
Wiek (lata)	25,17	28,68	20,62
Wzrost [cm]	168,57	170,69	169,78
Masa ciała [kg]	63,39	66,15	60,27
BMI [kg/m ²]	22,32	22,20	20,93
Płeć (K/M)	27/20	162/55	78/14
Nadwaga (%)	2,49	2,47	2,33

WYNIKI I DYSKUSJA

Ponad połowa kobiet i mężczyzn biorących udział w badaniu udzieliła prawidłowych odpowiedzi na pytania ankiety. Uzyskany wynik jest lepszy od tego, jaki w swoich badaniach uzyskała Nowak i inni dla losowo wybranej populacji naszego kraju (53,1%)⁹. Z pytaniem dotyczącym prawidłowej wartości ciśnienia tętniczego lepiej poradziły sobie kobiety (89,09%) niż mężczyźni (61,76%). Uzyskany wynik jest niższy niż ten, który w swoich badaniach uzyskał Zawadzki i inni¹⁰, natomiast wyższy niż ten, który otrzymali dla całego społeczeństwa Zdrojewski i inni w 2002 roku, wynoszący 30,9% prawidłowych wskazań w przypadku pytania o definicję nadciśnienia tętniczego i 85,3% w przypadku pytania o wartości optymalne¹¹. Uzyskane wyniki są optymistyczne, ponieważ wykazują zwiększenie się wiedzy w społeczeństwie na badany temat. Kolejne pytania dotyczą przyczyn i skutków nadciśnienia tętniczego. Wśród przyczyn studenci, zarówno kobiety, jak i mężczyźni, wymieniają: stres, nadwagę/otyłość, występowanie nadciśnienia tętniczego u przodków. W przypadku skutków nadciśnienia respondenci głównie wymieniali: zawał serca, miażdżycę, udar (wylew) mózgu.

⁹ M. Nowak, T. Brzozowski, E. Kolman i in., *Występowanie i wiedza o nadciśnieniu tętniczym u mieszkańców wsi Boguszyce*, „Advances in Clinical and Experimental Medicine” 2005, t. 14, (3A), s. 107–114.

¹⁰ M. Zawadzki, R. Poręba, P. Gać, K. Lewczuk, K. Pawlas, R. Andrzejczak, *Wiedza studentów uczelni Wrocławia na temat nadciśnienia tętniczego*, „Viamedica” 2007, t. 11, nr 5, s. 418–427.

¹¹ T. Zdrojewski, *Nadciśnienie tętnicze w Polsce*, „Terapia” 2002, nr 7–8, s. 4–7.

Mały odsetek zarówno kobiet, jak i mężczyzn zna wartość swojego ciśnienia. Oznacza to, że respondenci biorący udział w badaniu, nie stosują profilaktycznej kontroli swojego ciśnienia tętniczego. Żaden ze studentów biorący udział w ankiecie nie choruje na analizowaną chorobę.

Tabela 2. Wiedza na temat nadciśnienia tętniczego wśród studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie podzielonych według kryterium płci [badania własne]

Pytania	Kobiety n=267	Mężczyźni n=89
Optymalne ciśnienie tętnicze wynosi?	89,09	61,76
Najniższa wartość ciśnienia świadcząca o wystąpieniu nadciśnienia tętniczego wynosi?	48,18	25,00
Przyczyny nadciśnienia tętniczego		
Stres (zdenerwowanie)	97,27	88,23
Nadwaga/otyłość	98,18	98,53
Picie alkoholu	71,82	77,94
Picie kawy	44,54	54,41
Picie napojów gazowanych	10,91	2,94
Palenie tytoniu	47,27	25,00
Nadmierny wysiłek fizyczny	4,54	1,47
Nadmierna ilość soli w pożywieniu	87,27	91,18
Krótkowzroczność/dalekowzroczność	12,73	1,47
Nadciśnienie tętnicze u przodków	48,18	88,23
Bóle migrenowe głowy	65,45	22,06
Choroby nerek	17,27	17,65
Skutki nadciśnienia tętniczego		
Zawał serca	95,45	88,24
Miażdżycy	93,64	95,59
Rozedma płuc	6,36	10,29
Choroba wrzodowa żołądka	3,64	2,94
Niewydolność nerek	44,00	55,88
Udar (wylew) mózgu	91,82	95,59
Osteoporoza	1,82	2,94
Czy zna Pan(i) wartość własnego ciśnienia tętniczego?	26,36	22,06
Czy choruje Pan(i) na nadciśnienie tętnicze?	0,00	0,00
Jaką wartość skurczowego ciśnienia miał Pan(i) podczas ostatniego pomiaru?	118,45	122,49
Jaką wartość rozkurczowego ciśnienia miał Pan(i) podczas ostatniego pomiaru?	74,32	80,24
Nieprawidłowe ciśnienie tętnicze (> 140/90 mm Hg) podczas ostatnich pomiarów	0,00	0,00

Tabela 3. obrazuje wiedzę studentów PWSZ w Chełmie ze względu na kryterium miejsca zamieszkania. Dane wskazują, iż wiedza dotycząca nadciśnienia tętniczego jest większa wśród mieszkańców miast niż wsi.

Tabela 3. Wiedza na temat nadciśnienia tętniczego wśród studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie podzielonych według kryterium miejsca zamieszkania [badania własne]

Pytania	Mieszkańcy miast n=189	Mieszkańcy wsi n=167
Optymalne ciśnienie tętnicze wynosi?	93,65	88,02
Najniższa wartość ciśnienia świadcząca o wystąpieniu nadciśnienia tętniczego wynosi?	70,37	49,10
Przyczyny nadciśnienia tętniczego		
Stres (zdenerwowanie)	95,77	90,42
Nadwaga/otyłość	96,30	91,02
Picie alkoholu	46,56	43,11
Picie kawy	29,10	20,36
Picie napojów gazowanych	14,81	11,98
Palenie tytoniu	47,09	24,55
Nadmierny wysiłek fizyczny	10,05	6,59
Nadmierna ilość soli w pożywieniu	44,97	64,07
Krótkowzroczność/dalekowzroczność	0,53	0,60
Nadciśnienie tętnicze u przodków	82,01	79,64
Bóle migrenowe głowy	42,86	35,33
Choroby nerek	52,38	52,69
Skutki nadciśnienia tętniczego		
Zawał serca	97,88	99,4
Miażdżyca	97,88	99,4
Rozedma płuc	1,06	0,60
Choroba wrzodowa żołądka	1,06	1,20
Niewydolność nerek	24,18	20,12
Udar (wylew) mózgu	98,94	96,14
Osteoporoza	0,53	2,4
Czy zna Pan(i) wartość własnego ciśnienia tętniczego?	65,08	50,14
Czy choruje Pan(i) na nadciśnienie tętnicze?	0,00	0,00
Jaką wartość skurczowego ciśnienia miał Pan(i) podczas ostatniego pomiaru?	118,05	122,17
Jaką wartość rozkurczowego ciśnienia miał Pan(i) podczas ostatniego pomiaru?	75,96	78,54
Nieprawidłowe ciśnienie tętnicze (> 140/90 mm Hg) podczas ostatnich pomiarów	0,00	0,00

Biorąc pod uwagę wiedzę na temat przyczyn i skutków nadciśnienia tętniczego na organizm człowieka (tabela 3), można stwierdzić na podstawie uzyskanych danych, że była ona najlepsza u studentów pielęgniarstwa. Wynik ten był przewidywalny, gdyż program nauczania na tym kierunku jest bogaty w tematykę związaną z analizowanym w tej publikacji zagadnieniem.

Tabela 4. Wiedza na temat nadciśnienia tętniczego wśród studentów poszczególnych kierunków (rolnictwo, pielęgniarstwo, pedagogika) Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie [badania własne]

Pytania	Rolnictwo n= 47	Pielęgniarstwo n=217	Pedagogika n=92
Optymalne ciśnienie tętnicze wynosi?	89,36	97,24	91,30
Najniższa wartość ciśnienia świadcząca o wystąpieniu nadciśnienia tętniczego wynosi?	57,45	85,25	48,91
Przyczyny nadciśnienia tętniczego			
Stres (zdenerwowanie)	91,49	97,24	94,57
Nadwaga/otyłość	93,62	99,54	94,57
Picie alkoholu	44,68	38,71	53,26
Picie kawy	23,40	17,51	35,87
Picie napojów gazowanych	10,64	2,30	4,35
Palenie tytoniu	36,17	17,51	41,30
Nadmierny wysiłek fizyczny	19,15	24,42	7,61
Nadmierna ilość soli w pożywieniu	46,81	77,88	25,00
Krótkowzroczność/dalekowzroczność	2,13	0,46	1,09
Nadciśnienie tętnicze u przodków	61,70	86,64	88,04
Bóle migrenowe głowy	14,89	43,32	47,83
Choroby nerek	34,04	51,15	51,09
Skutki nadciśnienia tętniczego			
Zawał serca	95,74	99,54	97,83
Miażdżyca	95,74	99,54	97,83
Rozedma płuc	4,26	0,46	1,09
Choroba wrzodowa żołądka	2,13	1,84	2,17
Niewydolność nerek	34,04	15,67	22,83
Udar (wylew) mózgu	95,74	97,24	97,83
Osteoporoza	2,13	0,46	1,09
Czy zna Pan(i) wartość własnego ciśnienia tętniczego?	34,04	86,64	44,57
Czy choruje Pan(i) na nadciśnienie tętnicze?	0,00	0,00	0,00
Jaką wartość skurczowego ciśnienia miał Pan(i) podczas ostatniego pomiaru?	115,58	119,76	118,82
Jaką wartość rozkurczowego ciśnienia miał Pan(i) podczas ostatniego pomiaru?	74,55	77,89	75,45
Nieprawidłowe ciśnienie tętnicze (> 140/90 mm Hg) podczas ostatnich pomiarów	0,00	0,00	0,00

WNIOSKI

1. Wiedza statystycznego studenta uczelni Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie jest nieco większa niż wiedza przeciętnego statystycznego, dorosłego Polaka.

2. Wśród studentów uczelni PWSZ w Chełmie odnotowuje się analogiczną do występującej w całej populacji Polski rozbieżność między deklarowanym a rzeczywistym występowaniem nadciśnienia tętniczego.

3. W celu poprawy wciąż złej sytuacji epidemiologicznej w kontekście chorób układu krążenia, niezbędne wydaje się uwzględnienie problematyki prozdrowotnej w programach nauczania wszystkich polskich uczelni.

SŁOWA KLUCZOWE:

nadciśnienie tętnicze, przyczyny, skutki, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie, student

Изложение

Знания учащихся Высшей Государственной Профессиональной Школы в Хелме о гипертензии

Гипертония очень распространена среди взрослых поляков. К сожалению, больше половины пациентов не осознают этого факта. Поэтому в связи со сложной эпидемиологической ситуацией очень важно расширить спектр образовательных программ на тему здоровья для подрастающего поколения. Целью данного исследования является ознакомление с текущим уровнем знаний студентов Высшей Государственной Профессиональной Школы в Хелме об артериальной гипертензии. Материалом исследования служили анкеты, заполненные студентами факультетов сельского хозяйства, медсестринского дела и педагогики Высшей Государственной Профессиональной Школы в Хелме. Более половины респондентов правильно ответили на вопросы об артериальной гипертонии. Хотя всего небольшой процент опрошенных знает свое давление. Были замечены различия между мужчинами и женщинами, жителями городов и сел и студентами различных факультетов. Уровень знаний студентов не намного выше, чем у среднего взрослого поляка. Чтобы улучшить эту эпидемиологическую ситуацию, необходимо включить вопросы, касающиеся здоровья, в учебные программы всех польских учебных заведениях.

ABSTRACT

KNOWLEDGE OF STUDENTS OF THE STATE SCHOOL OF HIGHER EDUCATION IN CHEŁM ABOUT HYPERTENSION

Hypertension is very common among adult Poles. Unfortunately, more than half of the patients are not aware of this fact. Therefore, due to the difficult epidemiological situation, health education of young generation is very important. The aim of this study is to recognize the current state of knowledge of students of the State School of Higher Education in Chełm concerning hypertension. The research material consisted of questionnaires filled in by students of agriculture, nursing and pedagogy departments of the State School of Higher Education in Chełm. More than half of the respondents correctly answered the questions about hypertension. However, only a small percentage of respondents knows their own pressure values. What is more, differences between women and men, inhabitants of towns and villages and

students of various faculties were noticed. The knowledge of students of particular fields of study is slightly greater than that of the average adult Pole. In order to improve this epidemiological situation, it is necessary to include pro-health issues in the curricula of all Polish universities.

Ulica Uściągowska zimą